

Аналітика бізнес-рішень як складова діяльності підприємства: теоретичний аспект

Предмет дослідження. В статті досліджено теоретичний аспект аналітики бізнес-рішень як складової діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання суб'єктів підприємництва.

Метою написання статті. Досліджено основну мету бізнес-аналітики та встановлено, що аналітика бізнес-рішень в короткому сенсі слова – це аналітична складова, що супроводжується використанням сучасних підходів під час аналізу інформації в області підготовки бізнес-рішень.

Методологія проведення роботи. В ширшому аспекті, аналітика бізнес-рішень – це загальна сукупність принципів методологічно-організаційного, а також технологічного різного роду розумової діяльності, що дозволяє ефективно проводити обробку інформації з ціллю підвищення якості наявних і отримання нових знань, а також підготовки інформаційно-інтелектуальної бази для прийняття раціональних управлінських бізнес-рішень в підприємницькій діяльності суб'єктів господарювання.

Результати роботи. Розглянуто основні процеси, які визначають аналітику бізнес-рішень як специфічний вид діяльності на підприємстві.

Встановлено, що вибір альтернативи в ході обрання бізнес-рішення залежить від: можливості оцінити ефективність альтернативного рішення і необхідні витрати для його реалізації; методів, які використовувалися в підприємницькій діяльності, а також розроблені до цього часу моделі дослідження підприємницьких операцій; методів, які дозволили б аналізувати схожі проблеми.

В статті представлені підходи до виначення поняття «аналітика бізнес-рішень» та три найважливіші складові, які об'єднує аналітика бізнес-рішень.

Досліджено основні принципи та складові аналізу даних в бізнес-аналітиці.

Висновок. Організація процесу прийняття бізнес-рішення залежить від проектування інформаційних технологій для бізнес-аналітики в підприємницькій діяльності та має базуватися на інтеграції їх у систему управління бізнес-процесами підприємства та відповідати бізнес-моделі кожного підприємства з урахуванням можливості їх інтегрування у наявні інформаційні системи підприємства.

Ключові слова: підприємство, аналіз, аналітика, бізнес-рішення, суб'єкт господарювання, аналітик.

ІВАНЮТА Т.М.

Аналитика бизнес-решений как составляющая предприятия: теоретический аспект

Предмет исследования. В статье исследован теоретический аспект аналитики бизнес-решений как деятельности предприятия в современных условиях хозяйствования субъектов предпринимательства.

Целью написания статьи. Исследована основная цель бизнес-аналитики и установлено, что аналитика бизнес-решений в кратком смысле слова – это аналитическая составляющая, которая сопровождается использованием современных подходов при анализе информации в области подготовки бизнес-решений.

Методология проведения работы. В более широком аспекте, аналитика бизнес-решений – это общая совокупность принципов методологически-организационного, а также технологического разного рода умственной деятельности, что позволяет эффективно проводить обработку информации с целью повышения качества существующих и получения новых знаний, а также подготовки информационно-интеллектуальной базы для принятия рациональных управленческих бизнес-решений в предпринимательской деятельности субъектов хозяйствования.

Результаты работы. Рассмотрены основные процессы, которые определяют аналитику бизнес-решений как специфический вид деятельности на предприятии.

Установлено, что выбор альтернативы в ходе избрания бизнес–решения зависит от: возможности оценить эффективность альтернативного решения и необходимые расходы для его реализации; методов, которые использовались в предпринимательской деятельности, а также разработанные до сих пор модели исследования предпринимательских операций; методов, которые позволили бы анализировать схожие проблемы.

В статье представлены подходы к определению понятия «аналитика бизнес–решений» и три важнейших складовых, которые объединяет аналитика бизнес решений.

Исследовано основные принципы и составляющие анализа данных в бизнес–аналитике.

Вывод. Организация процесса принятия бизнес–решения зависит от проектирования информационных технологий для бизнес–аналитики в предпринимательской деятельности и должна базироваться на интеграции их в систему управления бизнес–процессами предприятия и соответствовать бизнес–модели каждого предприятия с учетом возможности их интеграции в имеющиеся информационные системы предприятия.

Ключевые слова: предприятие, анализ, аналитика, бизнес–решения, субъект хозяйствования, аналитик.

IVANYUTA T.M.

Business decision analysis as a component of enterprise activity: theoretical aspect

The subject of research. The article examines the theoretical aspect of business decision analysis as a component of the enterprise in modern business conditions of business entities.

The purpose of writing. The main purpose of business analytics is studied and it is established that business decision analytics in the short sense of the word is an analytical component, which is accompanied by the use of modern approaches in the analysis of information in the field of business decision preparation.

Methodology of work In a broader sense, business decision analytics is a general set of principles of methodological and organizational, as well as technological various kinds of mental activity, which allows you to effectively process information to improve the quality of existing and new knowledge, as well as preparing information and intellectual base for adoption rational managerial business decisions in business activities of business entities.

The results of the work. The main processes that define the analysis of business decisions as a specific type of activity in the enterprise are considered.

It is established that the choice of alternatives during the selection of a business solution depends on: the ability to assess the effectiveness of the alternative solution and the necessary costs for its implementation; methods used in business activities, as well as models developed so far to study business operations; methods that would analyze similar problems.

The article presents approaches to the introduction of the concept of «business decision analyst» and the three most important components that unite business decision analytics.

Researched the basic principles and components of data analysis in business intelligence.

Conclusions. We concluded that the organization of the business decision–making process depends on the design of information technology for business intelligence in business and should be based on their integration into the business process management system of the enterprise and meet the business model of each enterprise taking into account their integration into existing information enterprise systems.

Keywords: enterprise, analysis, analytics, business decisions, business entity, analyst.

Постановка проблеми. Діяльність підприємств в ринкових конкурентних умовах господарювання залежить від внутрішніх та зовнішніх інформаційних потоків, які дозволяють, в залежності від їх повноти, приймати економічні та управлінські бізнес–рішення.

Прийняття бізнес-рішення буде залежати від якості, своєчасності надходження потоку інформації й спеціаліста, який проводить бізнес-аналіз, з метою задоволення потреб підприємства (економічного суб'єкта).

Вченими встановлено, що бізнес-аналіз є набором завдань та методик, що використовується з ціллю забезпечити розуміння зацікавленими сторонами структури, правил та роботи організації й запропонувати рішення, які дозволять організації досягти поставлених цілей.

Тому питання аналітики бізнес-рішень як складової діяльності підприємства є актуальними і потребують уваги з боку вчених.

Досліджувана тема наукової статті варта уваги бізнес-аналітиків, науковців та фахових спеціалістів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Основною місією для економіки кожної країни є забезпечення випереджаючих темпів економічного зростання підприємств, що досягається в ході прийняття ефективних бізнес-рішень, які можуть бути прийняті в ході правильного підбору інформації та обрання альтернативного рішення, що залежить в підприємстві й від технологічних інновацій.

Починаючи з 1980 року в західній бізнес-практиці з'явилось поняття бізнес аналітики (Business Analytics), яке й нині повністю ототожнюється деякими науковцями з бізнес аналізом.

До теперішнього часу це поняття отримало деяке теоретичне обґрунтування, що засвідчує велика кількість наукових праць іноземних вчених і практиків з цієї проблематики [1–5].

До відомих представників економічної думки, які в цілому досліджували тему присвячену аналітиці бізнес-рішень в економіці можна віднести Бариленко В.І., Бондаренко В.Г., Конрад Карлберга, Ляшенко О., Бабія С. В., Штефана Б [1–5].

Мета статті. Дослідити теоретичний аспект аналітики бізнес-рішень як складової діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання суб'єктів підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Функціонування сучасних підприємств різних галузей економіки у реальних умовах характерна постійною боротьбою з наростаючою конкуренцією, яка постійно вимагає від управлінців підвищення оперативності і якості прийняття управлінських рішень.

Великі обсяги ринкової інформації, яку необхідно моніторити в ході прийняття управлінських рі-

шень спричинюють неможливість ефективного управління підприємством без використання сучасних інформаційних технологій, зокрема, моделей, методів і засобів бізнес-аналітики.

На сьогодні, економічній діяльності підприємств притаманні такі ознаки, як: критичний рівень конкуренції на ринку і їх чутливість на вплив економічних факторів і чинників.

В кінцевому результаті – нестабільність стану на ринку, яка вимагає оперативних і високоякісних рішень менеджерів на всіх рівнях управління підприємством.

Основою для прийняття управлінських бізнес-рішень є повна інформація про стан бізнесу і тенденцій розвитку ринку, а керування такою інформацією – складний процес, що вимагає комплексного підходу.

Основна мета аналітики бізнес-рішень – це орієнтація управлінського процесу на досягнення цілей, що стоять перед суб'єктом господарювання (підприємством, організацією, фірмою та ін.), за рахунок зміщення акценту з діагностики минулих ретроспектив на прогноз майбутніх перспектив, відстеження дії впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на діяльність підприємства з метою прийняття раціональних бізнес-рішень, інформаційної та консультативної підтримки прийняття управлінських бізнес-рішень [2].

Аналіз (грец. – розпад, розчленування, розбір) – це логічний прийом, метод дослідження, який полягає в тому, що досліджуваний предмет думки розділяється на складові елементи, які потім досліджуються окремо як частина розподіленого цілого, для того, щоб виділені в ході аналізу елементи з'єдналися з допомогою іншого логічного прийому – синтезу – в ціле, збагачене новими знаннями [3].

Тому аналітика – це комплексна наукова складова, в якій можна використати принципово нові, урізноманітненні підходи при аналізі інформації в контексті підготовки управлінських рішень.

Аналітика бізнес-рішень – це аналітична складова, що супроводжується використанням сучасних підходів під час аналізу інформації в області підготовки бізнес-рішень.

Можна зазначити, що існують основні процеси, які визначають аналітику бізнес-рішень як специфічний вид діяльності на підприємстві, серед яких:

1. Аналіз цілей управління і обґрунтування завдань інформаційно-аналітичної роботи.

2. Управління збором інформації і визначення знань для вирішення управлінських бізнес-задач в умовах мінливої економічної ситуації.

3. Аналіз і оцінка отриманої інформації і знань в контексті завдань управління, виявлення суті спостережуваних процесів і явищ.

4. Побудова моделей предметної і проблемної областей, об'єкта середовища його функціонування, перевірка адекватності моделі і її координація.

5. Планування і проведення модельних експериментів.

6. Синтез нових знань, необхідних для вирішень управлінських бізнес-задач.

Аналітика бізнес-рішень пов'язана з інтелектуально-технологічною діяльністю, яка спрямована на вирішення завдань управління і синтезу нових знань.

В ширшому аспекті, аналітика бізнес-рішень – це загальна сукупність принципів методологічно-організаційного, а також технологічного різного роду розумової діяльності, що дозволяє

ефективно проводити обробку інформації з ціллю підвищення якості наявних і отримання нових знань, а також підготовки інформаційно-інтелектуальної бази для прийняття раціональних управлінських бізнес-рішень в підприємницькій діяльності суб'єктів господарювання.

Найголовнішим при вирішенні завдань аналітики бізнес-рішень, незалежно від сфери її застосування, змісту і характеру, є вироблення найкращого управлінського бізнес-рішення. Як наслідок, вибір альтернативи в ході обрання бізнес-рішення залежить від:

- можливості оцінити ефективність альтернативного рішення і необхідні витрати для його реалізації;
- методів, які використовувалися в підприємницькій діяльності, а також розроблені до цього часу моделі дослідження підприємницьких операцій;
- методів, які дозволили б аналізувати схожі проблеми, як одне ціле, що забезпечували б перегляд великої кількості альтернатив, кожна з яких була б описана великою кількістю змінних,

Підходи до визначення поняття «аналітика бізнес-рішень»

№	Сутність підходу
1	Методологічна основа процесу обробки інформації
2	Методологія пізнання, що використовує для отримання нового знання як строго наукові, так і інтуїтивні методи
3	Форма мислення і світовідчуття, що спирається на науковий підхід
4	Сутнісне знання про процеси реального світу
5	Засіб перетворення інтуїтивних уявлень у логічний, раціональний план мислення
6	Форма наукового знання, що застосовується в процесах управління, насамперед – для вироблення управлінських рішень
7	Сукупність методів, за допомогою яких можна виявляти приховані смисли у текстах і реальних соціально-політичних та економічних процесах
8	Ядро науково-дослідної роботи
9	Потужний пласт інтелектуальної культури, що використовується елітою будь-якого суспільства для управління соціумом
10	Коротка назва інформаційно-аналітичної роботи
11	Синонім діалектичної логіки
12	Синонім системного аналізу
13	Процес узагальнення та аналізу розрізнених, неповних і часто суперечливих даних про об'єкт дослідження
14	Процес виявлення причинно-наслідкових залежностей і просторовочасових зв'язків у будь-яких об'єктах
15	Процес систематизації змісту за допомогою схематизації, конструювання та моделювання сутнісних елементів і зв'язків
16	Процес поділу об'єкта на складові частини і подальшого їхнього об'єднання у певну систему
17	Процес виявлення протиріч в об'єкті пізнання, зведення складного до простого
18	Принцип конструктивного спрощення для виявлення форм взаємодії елементів цілого і розкриття внутрішньої структури будь-якого об'єкта дослідження
19	Своєрідні засоби для вивчення суті явищ, предметів і процесів реальності, ядро будь-якої дослідної програми

Джерело: складено автором на основі джерел 1–5].

які давали б повноту кожної альтернативи та були вимірюваними, а також давали можливість якісно відображати невизначеність і ризикованість обраної альтернативи.

Дослідження та згрупування різних точок зору, щодо аналізу інформації, яка призводить до безлічі підходів до визначення поняття «аналітики бізнес-рішень», представлено в таблиці.

Залежно від специфіки своїх досліджень, різні зарубіжні та вітчизняні вчені і практики вкладали в своє розуміння аналітичної діяльності різний зміст.

Так, частина цих визначень відноситься не до суті, а до функцій аналітики бізнес-рішень та форми її прояву.

Хотілося б сказати, що аналітика постає як і економічна дисципліна, яка включає три найважливіших складові:

1. Методологію інформаційно-аналітичної роботи.
2. Організаційне забезпечення процесу аналітичної роботи.
3. Технологічно-методологічне забезпечення розробки і створення інструментальних засобів для ведення аналітичної роботи на підприємстві.

Бізнес-аналітика «наголошує» на тому, що процес організації і аналізу вже існуючих даних для прийняття ефективних бізнес-рішень є одним з найважливіших і основних завдань менеджменту (управління).

Постійне удосконалення інтелектуального апарату сучасного управління стає першочерговою проблемою теорії і практики управління підприємством.

Керівники, які усвідомлюють, що стратегічні аспекти управління сучасним автоматизованим підприємством, інтегрованим з зовнішнім середовищем, потребують іншої теоретичної бази в порівнянні з, наприклад, принципами управлінського раціоналізму, та зможуть знайти додаткові можливості вдосконалення власної діяльності в концепції всезагальної економічної науки [4].

Вагомою є інтеграція бізнес-аналітики з стратегічним аналізом, основне призначення якого – це підготовка основи для прийняття економічних та управлінських бізнес-рішень з вироблення місії, цілей, стратегії розвитку підприємства чи фірми.

В процесі стратегічного аналізу необхідно виявити конкурентні переваги об'єкта дослідження, що забезпечують його кінцеві досягнення.

У зарубіжній практиці є деякий арсенал методів ринкового аналізу, який можна запозичити і ввести в практику стратегічного аналізу.

Дослідимо основні принципи та складові аналізу даних в бізнес-аналітиці:

Процес аналізу (в інформаційному підході до аналізу даних необхідним є наявність трьох ключових складових: експерт, гіпотеза і аналітик).

Вибір і візуалізація даних (часто, щоб отримати нові знання про якийсь об'єкт чи явище, зовсім не обов'язкова побудова складних моделей).

Моделювання (процес побудови моделей в бізнес-аналітиці складається з певних послідовних етапів).

На основі вищесказаного потрібно зазначити і узагальнити, що обов'язковою інформаційною складовою в ході аналітики бізнес-рішень на підприємстві є застосування інформаційних технологій, які вирішуватимуть різноманітні задачі бізнес-аналітики.

Сучасні інформаційні технології дають можливість значно спрощувати процес аналізу, а також підвищувати його продуктивність і якість.

Висновок

Виходячи з вище викладеного, можна спостерігати, що інтеграція інформаційних засобів в загальну інформаційну систему підприємства та інформаційних технологій, дасть можливість проводити аналітику економічної інформації та дозволить приймати ефективні бізнес-рішення й швидко визначитися із альтернативою.

Організація процесу прийняття бізнес-рішення значно залежить від застосування інформаційних технологій для бізнес-аналітики в підприємницькій діяльності та має базуватися на інтеграції їх у систему управління бізнес-процесами підприємства та відповідати бізнес-моделі кожного підприємства з урахуванням можливості їх інтегрування у наявні інформаційні системи підприємства.

Список використаних джерел

1. Бариленко В.И. Бизнес-анализ как важный вид консалтинговых услуг. РИСК: Ресурсы, Информация, Снабжение, Конкуренция. № 4. 2012 – С. 202–207.
2. Бондаренко В.Г. Сучасні і майбутні інфокомунікаційні технології України: навч. посіб. [для студентів вищих навч. закл. за напрямом Телекомунікації] / В.Г. Бондаренко, В.О. Гребенников. – К.: Радіоаматор, 2013. – 160 с.
3. Конрад Карлберг. Бизнес-анализ с использованием Excel. Решение бизнес-задач, 4-е издание = Business Analysis: Microsoft Excel. Москва : «Вильямс», 2013. – 576 с.

4. Ляшенко О., Бабій С. В. Нові інформаційно-аналітичні технології дослідження систем управління підприємствами // Інноваційна економіка. – 2012. – № 3. – С. 20–25.

5. Штефан Б. Модель інформаційної технології аналітичного забезпечення процесу виробництва нової продукції / Б.М. Штефан // Економічний аналіз: зб. наук. пр. 2015. – № 2. – Т. 21. – С. 229–236.

References

1. Barylenko V.Y'. By'znes-analyz kak vazhnyj vy'd konsal'tyngovyx uslug. RY'SK: Resursy, Y'nformacy'ya, Snabzheny'e, Konkurency'ya. # 4. 2012 – S. 202–207.

2. Bondarenko V.G. Suchasni i majbutni infokomunikacijni tehnologiyi Ukrainy': navch. posib. [dlya studentiv vy'shhy'x navch. zakl. za napryamom Telekomunikacijill] / V.G. Bondarenko, V.O. Grebennikov. – K.: Radioamator, 2013. – 160 s.

3. Konrad Karlberg. By'znes-analyz s y'spol'zovany'em Excel. Resheny'e by'znes-zadach, 4-e y'zdany'e = Business Analysis: Microsoft Excel. Moskva : «Vy'l'yams», 2013. – 576 s.

4. Lyashenko O., Babij S. V. Novi informacijno-analitychni tehnologiyi doslidzhennya sy'stem uprav-

linnya pidpr'yemstvamy' // Innovacijna ekonomika. – 2012. – #. 3. – S. 20–25.

5. Shtefan B. Model' informacijnoyi tehnologiyi analitychnogo zabezpechennya procesu vy'robny'cztva novoyi produkciji / B.M. Shtefan // Ekonomichnyj analiz: zb. nauk. pr. 2015. – # 2. – T. 21. – S. 229–236.

Дані про автора

Іванюта Тетяна Миколаївна,

к.е.н., доцент, Національного університету харчових технологій

e-mail: te_ta_na@ukr.net

Данные об авторе

Иванюта Татьяна Николаевна,

к.э.н., доцент, Национального университета пищевых технологий

e-mail: te_ta_na@ukr.net

Data about author

Tetyana Ivanyuta,

Ph.D., Associate Professor, National University of Food Technology

e-mail: te_ta_na@ukr.net

УДК 331.101

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5704591>

ШЕДЯКОВ В.Є.

Розвиток навчання як фактор дієвості науково-освітньо-виробничих кластерів і середовища змін

Предмет дослідження – механізми стратегічного втручання багаторівневого суб'єктивного фактора в соціально-економічні процеси.

Предмет дослідження – зміна передумов освітнього процесу в політико-економічному відтворенні.

Метою написання статті є виявлення можливостей і вимог до навчання для зростання дієвості науково-освітньо-виробничих кластерів і середовища змін.

Методологія проведення роботи базується на поєднанні логічного та історичного підходів в аналізі соціально-економічних процесів як основи регулятивних впливів. Концентрація змін, що дозволяє характеризувати суспільство і його економіку, як «знання», «пізнання», «інформації» і так далі, зміщує не тільки тривалість, але і функції, а також завдання навчання. Якщо раніше історія привчила до ситуації, де активну участь в процесах навчання було досить коротким періодом інтенсивної підготовки до життя в суспільстві, а роль педагога часом концентрувалася навколо передачі кимось уже вироблених знань, то нова реальність вимагає від людини постійного навчання (в тому числі самонавчання), а якість діяльності педагога невід'ємно від його особистої (зокрема, духовно-інтелектуальної) творчості. Достаток інформації підвищує цінність методологічного, концептуального знання, розуміння ситуаційних і процесуальних характеристик, а також вміння конв'єртувати їх в свідому активність, перш за все, – у виробничому житті та економіці освіти.

Результати роботи – здійснено аналіз можливостей підвищення ролі навчання у формуванні науково-освітньо-виробничих кластерів і розвитку середовища змін.